

Deres referanse:

Vår referanse:
18/00785

Sted, Dato
Oslo, 22.3.2018

HØRINGSSVAR – RAPPORT OM KAPASITET- OG KOMPETANSEBEHOVET I POLITIET DEI KOMMENDE TIÅRENE

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet 15. februar 2018 vedlagt rapporten «Politi- og lensmannsetatens kapasitets- og kompetansebehov de kommende tiårene». Politihøgskolen setter pris på at departementet valgte å sende denne rapporten på høring og muligheten for å komme med høringsuttalelse om rapporten. Nedenfor følger våre innspill som er inndelt etter tema og ikke etter rapportens kapitler.

1. Kapasitet

1.1. Kapasitet – Redusere antall studenter som tas opp til bachelor i politi studier

Oppdraget som ble gitt til arbeidsgruppen som har utarbeidet rapporten, fremgår av vedlegg C i rapporten. Der står det bl.a. på side 48:

«Det bes om at direktoratet utreder det langsiktige kapasitets- og kompetansebehovet for etaten i de kommende tiårene uavhengig av antall studenter som årlig starter opp utdanningen ved Politihøgskolen. Utredningen skal blant annet danne grunnlag for å kunne vurdere Politihøgskolens fremtidige struktur, mulige samarbeidsforhold med andre institusjoner, bygnings- og øvingsmessige behov.»

Utviklingen i kriminalitets- og trusselbildet tilsier at det fremover er behov for å styrke ulike typer kompetanse i politiet. Utredningen må konkretisere hva dette omfatter, herunder behovet for personell med annen utdanningsbakgrunn enn PHS, og etter- og videreutdanning av politiutdannede. Alternativ må begrunnes og rangeres.»

Når det gjelder avgrensningen i første avsnitt, så fremgår det av rapporten at arbeidsgruppen ikke har etterlevd denne. I rapporten skisseres det ulike forslag til størrelsen på studentopptaket til bachelor i politistudier, gjennom de ulike gjennomføringsscenarioer beskrevet under punkt 10.3 *Tre fremtidsscenarioer*.

Etter Politihøgskolens syn gir ikke rapporten et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere og beslutte PHS' fremtidige struktur og kapasitet. Rapporten angir et nedtrekk på bachelorstudenter som i beste fall skal fylle avgangen av politiutdannede i årene som kommer frem til 2025. Det argumenteres med at et nedtrekk helt ned til 380 studenter vil gi større handlingsrom

POLITIHØGSKOLEN

Pb.5027 Majorstuen, 0301 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00 /Faks: 23 19 99 01
Org. nr: 974 761 017 / Giro: 7694.05.08335
www.phs.no /postmottak@phs.no

Avdeling Bodø

Pb. 6004, 8002 Bodø
Universitetsalleen 1
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 75 58 80 30

Utdanningssenter Kongsvinger

Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjernsvegen
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 62 82 59 50

Justissektorens kurs- og øvingssenter Avdeling Stavern

Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 33 20 61 00

(økonomisk) for å øke andelen ansatte med annen utdanningsbakgrunn. Rapporten inneholder ingen konsekvensvurderinger av disse alternativene verken innen eller utover 2025. Det beskrives at behovene for etter- og videreutdanning er økende - også innenfor de fag- og studieretninger som PHS tilbyr. Hvordan dette vil på virke høgskolens struktur og kapasitetsbehov, er ikke i nevneverdig grad belyst.

Til dette punktet viser Politihøgskolen til den samfunnsøkonomiske analysen utarbeidet av Politidirektoratet og høgskolen etter oppdrag og mandat fra departementet. Rapporten «Utdanningskapasiteten til PHS i ett 15-årig perspektiv» utredet fire ulike alternativer for størrelsen på opptaket fremt til 2030 i tråd med mandatet. Siden det ikke ser ut til denne rapporten har inngått i arbeidsgruppens datainnsamling jf. litteraturlisten i vedlegg A, gjentas de fire alternativene fra analysen her (Politidirektoratet og Politihøgskolen, 2016):

- Høy-scenario - viderefører nå-situasjonen (720 studenter)
- Midt-scenario - noe overkapasitet ift. målsetting om 2 per 1 000 som gir en form for beredskap med hensyn til frafall av studenter i løpet av utdanningen, antall som pensjonerer seg, går over i andre sektorer, samfunnsutviklingen mv. (550 studenter)
- Midt-scenario - opprettholde dekning på 2 per 1 000 (465 studenter)
- Lav-scenario - fryser politibemanning på 2018-nivå og gir en gradvis svekket politidekning i takt med at befolkningen øker (370 studenter)

Ved oversendelsen av rapporten i januar 2017 anbefalte Politidirektoratet at målet om politidekning er retningsgivende for studentopptaket til Politihøgskolen. Direktoratet var av den oppfatning at man bør unngå store variasjoner i bacheloropptaket og at det kan være hensiktsmessig med en form for beredskap jf. et av midtscenariene nevnt ovenfor. Det ble derfor anbefalt at studentopptaket skulle tilpasses et vedlikehold av en politidekning på 2,0 per 1000 innbyggere, det vil si et nedtrekk i studentopptaket fra dagens 720 til mellom 500 – 550. Politihøgskolen sluttet opp om denne anbefalingen da den ble oversendt departementet for et drøyt år siden og opprettholder denne vurderingen også i dag.

Til dette vil vi også tilføye at rapporten som nå er på høring, trekker følgende hovedkonklusjon «De fleste og tyngste utviklingstrekkene innebærer tydelig økning av etatens kapasitetsbehov.» En samfunnsutvikling som medfører en økning i etatens kapasitetsbehov, tilsier etter Politihøgskolens syn at dette ikke er tidspunktet for drastiske nedtrekk i studentopptaket. Politietatens kapasitetsbehov som følge av nærpolitireformen er heller ikke avklart på nåværende tidspunkt.

1.2. Kapasitet – øke studietilbudet på etter- og videreutdanning

Parallelt med at rapporten anbefaler et nedtrekk i opptaket til bachelorstudiet, anbefales det at «[Politihøgskolen] øker sitt studietilbud for å imøtekomme økt etterspørsel til etter- og videreutdanning til politiutdannede og sivilister».

Denne anbefalingen slutter vi opp om. Igjen vil vi vise til den samfunnsøkonomiske analysen hvor det beskrives en betydelig oversøking til de fleste videreutdanningene Politihøgskolen tilbyr. I tillegg kjenner Politihøgskolen til at det reelle behovet er større enn det innmeldte, fordi ikke alle søkere blir innstilt fra politidistriktene. Videre har Politihøgskolen erfart at det også er flere yngre søkere som ønsker etter- og videreutdanning tidligere i karriereløpet, og denne søkergruppen er økende etter de store kullene fra bachelorutdanningen som er uteksaminert de senere år. Dette er også beskrevet i rapporten «Utdanningskapasiteten til PHS i et 15-årig perspektiv» hvor det fremgår at:

«EVU-tilbudet har over lengre tid hatt underkapasitet i forhold til etterspørselen, og det er et etterslep innenfor flere utdanninger. Det er behov for å gjennomføre flere utdanninger enn det Politihøgskolen kan tilby grunnet økonomi og kapasitetsbegrensninger på lokasjonene. Det er enkelte utdanninger som ikke har blitt prioritert på flere år (Politidirektoratet, 2016).

På side 7 i rapporten foreslår arbeidsgruppen at: «Etter- og videreutdanningen (EVU) i etaten må være behovsstyrt gjennom en strategisk nasjonal kompetanseplan.» Politihøgskolen ser frem til at denne utvikles og synliggjør etatens behov og satsningsområder for kompetanseutvikling.

I denne forbindelse er det samtidig viktig å minne om det mandat og samfunnsoppdrag Politihøgskolen også har som følge av å være en akkreditert høgskole som delvis er innlemmet i universitets- og høgskoleloven. Det fremgår av uhl § 1-5 *Faglig frihet og ansvar* at

(2) Universiteter og høyskoler har ellers rett til å utforme sitt eget faglige og verdimessige grunnlag innenfor de rammer som er fastsatt i eller i medhold av lov.

(3) Universiteter og høyskoler kan ikke gis pålegg eller instruksjoner om

- a) læreinholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller i det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet
- b) individuelle ansettelse eller utnevnelser.

Sammen med vårt samfunnsoppdrag og oppdrager etter politilovens kapittel IVa. *Politihøgskolen. Organisasjon, oppgaver, opptak, utvisning mv.*, medfører dette at Politihøgskolen skal gi en forskningsbasert bachelorutdanning som skal ha høy kvalitet og være i front av profesjonsfeltet. Den skal gi et bredt praktisk og teoretisk grunnlag for arbeid i politiet. Videre skal høgskolen utvikle forskningsbaserte videreutdanninger og masterstudier i tråd med utviklingen i samfunnet og etatens behov.

Politihøgskolen vil understreke at vi ser behovet for å ha jevnlig fagdialoger med Politidirektoratet slik vi allerede har i dag med blant annet politifagavdelingen, avdelingen for orden og beredskap og HR. Det er nyttige kontaktpunkter for å diskutere strategiske satsningsområder og ansvarsfordeling. Videre har Politihøgskolen utarbeidet en fem-års plan for gjennomføring av utdanninger (Langtidsplan for etter- og videreutdanninger Politihøgskolen 2018-2022) som oppdateres og revideres jevnlig. Denne diskuterer vi med politidistriktene og særorganene. Intensjonen er å ivareta politiets langsiktige behov for kompetanseutvikling. Politihøgskolen tilstreber alltid å utvikle utdanninger som er relevante for etaten og som ivaretar kunnskap og metodeutvikling i fagområdene. Disse skal basere seg på både erfaringsbasert og forskningsbasert kunnskap. Vi mener at en nasjonal kompetanseplan vil være et fint supplement til Politihøgskolens fagmøter og utviklingsarbeid, og vil kunne bidra til mer forutsigbarhet og bedre planlegging og gjennomføring. Vår fem-års-plan for etter- og videreutdanningene er unntatt offentligheten, men kan fremvises for departementet på forespørsel.

Polititjenestepersoner kan i dag ta videreutdanning og spesialisere seg innen mange ulike retninger. Videreutdanningene stiller krav til fullført grunnutdanning, ansettelse i etaten, og innstilling fra Politimesteren/sjef særorgan, med unntak av mastergradene. Disse er det friskøkt til.

De fleste videreutdanningene ved Politihøgskolen åpner også for at ansatte med annen kompetanse enn Politihøgskolen kan søke opptak. Det er et fåtall videreutdanninger som bare gjelder for personell med politiskole/politihøgskole, og det gjelder stort sett bare innenfor operative disipliner.

De siste årene har det foregått en omfattende utvikling av etter- og videreutdanningstilbudet samt mastergradstilbudet ved Politihøgskolen. Det er med andre ord mange muligheter for fordypning gjennom Politihøgskolens videreutdanninger, og det er mange som benytter seg av denne muligheten. Siste studieår gjennomførte til sammen 2 957 personer forskjellige etter- og videreutdanninger. Det største antallet studenter er knyttet til ulike spesialiseringer innen etterforskning. For tiden er 110 studenter i mastergradsløp.

Det er i dag også mange ansatte i etaten som tar videreutdanning og mastergrader ved andre høgskoler og universiteter. Til disse stillingene er det frisøking og krever således ikke innstilling fra eget politidistrikt/særorgan.

2. Generalist og spesialist

Arbeidsgruppen tar opp problemstillingen om polititjenestepersoner skal være generalister eller spesialister når den på rapportens side 6 anfører som følger:

«Gitt samfunnets kompleksitetsutvikling bør det vurderes om politihøgskoleutdanningen kan linjedes eller spesialiseres. Vi vil fremover trenge mer politi med spesialisering innen etterretning, forebygging, etterforskning og operative disipliner mv. ved siden av generalistpoliti. Andel ansatte med en generalistutdanning må opprettholdes innenfor trygghets- og ordensoppgavene.»

I rapporten fremheves det flere steder at samfunns- og kriminalitetsutviklingen krever økt spesialisering i norsk politi. Det slutter Politihøgskolen helt og fullt opp om. Men vi ser det som nødvendig å påpeke at det er åpenbare farer ved å adressere det til grunnutdanningen.

I Politidirektoratets kartlegging av kompetansebehovet for i rapporten «Politiet mot 2020» fra 2008 framgår det på side 46:

«Generalisten skal være hovedaktøren i norsk politi. Generalisten besitter grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i politiets forebyggende, kriminalitetsbekjempende og trygghets-skapende arbeid. I løsning av oppgavene skal generalisten ha kompetanse til å foreta helhetsvurderinger, se sitt arbeid i en bredere samfunnsmessig sammenheng og trekke inn relevant spesialkompetanse og samarbeidspartnere ved behov».

Politirulleutvalgets ti grunnprinsipper som også stadfester at polititjenestepersoner skal være generalister, ble videreført av både regjering og storting gjennom nærpolitireformen¹.

I Åsmund Birkelands klassiske essay om «Politigeneralisten, den moderne stat og politiet legitimitet» argumenteres det for at det er bredden i utdanningen som gjør polititjenestepersoner gode i tjenesten:

¹ Justis- og beredskapsdepartementet: Prop. 61 (2015-2015) LS Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen), side 26, og Innst. 306 S (2014-2015) Innstilling fra justiskomiteen om endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen).

«Generalisten har evnen til å se og tenke helhetlig, se sammenhenger, tenke og orientere seg generelt. En generalist er en person som forstår sin egen virksomhet i relasjon til den sosiale virkeligheten han eller hun arbeider i. For politiets del må det blant annet dreie seg om hva politiet virkelig er» (Birkeland, 2007, s. 37).

De nyutdannede politibetjentene skal ha kunnskaper og ferdigheter til å kunne tjenestegjøre basert på alle hovedområdene i grunnutdanningen. Når arbeidsgruppen foreslår at det skal vurderes om grunnutdanningen skal linjedes eller spesialiseres, er det naturlig å stille spørsmål ved om den antar at en økt spesialisering allerede under utdanningen gjør studentene bedre rustet til deler av polititjenesten – for eksempel til det operative fagfeltet? Dette er Politihøgskolen meget skeptisk til. En politibetjent som for eksempel jobber på et ordensavsnitt, bør også ha inngående kjennskap til etterforsknings- og forebyggingsoppgaver for å gjøre en god nok jobb. Videre vil forståelsen av bevissikring (straksetterforskning) være nødvendig for utrykning til mange ulike hendelser.

I denne sammenheng finner vi det nødvendig å påpeke at omtalen av Politihøgskolens bachelorutdanning i rapporten er så snever at den blir feilaktig siden den ikke viser bredden i utdanningen. På rapportens side 6 er det anført som følger:

«Dagens treårige bachelorutdanning er og vil være en bærebjelke for etaten. Det gis opplæring i operative fag, og det gis trening knyttet til fysisk maktanvendelse. I tillegg lærer man blant annet etikk, sosiologi, kriminologi og juss, noe som i sum gir politiutdannede en særegen kompetanse på integritetskrenkelses som ingen andre utdanninger i Norge gir.»

Dagens politiutdanning er en forskningsbasert bachelorutdanning og gir bedre forutsetninger for en kunnskapsbasert yrkesutøvelse enn tidligere politiutdanninger. Vår generalist skal være klar til å løse alle typer oppdrag når den har fullført bachelorgraden i politistudier. Dette får vi dokumentert at de behersker gjennom Kandidatundersøkelsene. Basert på rapporten ser det ikke til at arbeidsgruppen er kjent med disse undersøkelsene. Om lag hvert fjerde år gjennomfører Politihøgskolen kvalitetsundersøkelser blant ferdige bachelorkandidater og deres ledere i politiet. Gjennom disse har vi fått tilbakemelding på at den kompetanse og kunnskapsplattform de nyutdannende har tilegnet seg gjennom utdannelsen, forbereder politistudentene godt til yrkeslivet. Undersøkelsene stiller blant annet spørsmål om kandidatene opplever at de gjennom utdanningen er godt forberedt på de arbeidsoppgaver som de har møtt i yrket (Sund m.fl. 2017). En konklusjon som kan trekkes fra disse studiene, er at nyutdannede holder mål for generalistoppgaver. Denne type undersøkelser er nyttige i arbeidet med å utrede kompetansebehov og vurdere studiers relevans.

En verden i rask endring krever kontinuerlig læring og stadig flere tar videreutdanning. Grunnutdanningen ved Politihøgskolen kvalifiserer for videre studier ved Politihøgskolen og andre høgskoler og universiteter. Kompetansepåfyll og spesialisering bygger på generalistkompetansen, og vi er av den oppfatning at for å bli en god spesialist trenger man en god generalist i bunn. Etter Politihøgskolens syn vil en linjedeling/spesialisering svekke grunnutdanningen til politiet fremfor å styrke den. En slik endring vil heller ikke i tråd med organiseringen av høyere utdanning innen andre sektorer det er naturlig for Politihøgskolen å sammenligne seg med. I det følgende vil vi gi noen eksempler som viser at også innen andre utdanninger utgjør bachelorutdanningen en grunnleggende kompetanse og et krav for videre

spesialisering. Videre spesialisering skjer innenfor ulike modeller; masterstudier, etter- og videreutdanninger eller spesialistutdanning.

Studenter som ønsker å bli sykepleiere, må fullføre en treårig bachelor i sykepleie og etter bestått eksamen og praksis gis de godkjenning som sykepleier. Som politiutdanningen veksler bachelorstudiet i sykepleie mellom teoretiske studier og ferdighetstrening i høgskolen og praktiske studier utenfor høgskolen i ulike deler av helsetjenesten. Sykepleiere arbeider i et vidt spekter av pasientsituasjoner fra de akutte og uavklarte til forebyggende og helsefremmende situasjoner. Grunnlaget for sykepleiepraksis i alle disse situasjonene legges i grunnutdanningen hvor teori og praksis inngår i en helhet (Helsedirektoratet, 2017, s.11). Av rammeplan for sykepleierutdanning 2008 framgår det at «Formålet med sykepleierutdanningen er å utdanne yrkesutøvere som er kvalifisert for sykepleiefaglig arbeid i alle ledd av helsetjenesten, i og utenfor institusjoner... Sykepleierne skal også ha kompetanse i forhold til helsefremmende og forebyggende arbeid, undervisning og veiledning, forskning og fagutvikling, kvalitetssikring, organisering og ledelse» (Kunnskapsdepartementet, 2008, s. 4-5). Bachelor i sykepleie utgjør således en grunnutdanning for sykepleiere i helse- og omsorgssektoren. Når sykepleiere kommer ut i arbeidslivet, vil de fortsette å lære fra sin praksis. Tjenesten har behov for at noen sykepleiere tar en videreutdanning for å heve sin kompetanse ytterligere (Helsedirektoratet, 2017, s. 11).

Sykepleiere kan ta videreutdanning og spesialisere seg innen mange ulike retninger. Videreutdanningene stiller krav til fullført tre-årig bachelorutdanning i sykepleie, autorisasjon som sykepleier og praksis med direkte utøvelse av sykepleie overfor pasienter etter endt utdanning.

I denne forbindelse kan det nevnes at Helsedirektoratet har etter oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet foretatt en gjennomgang av videreutdanningstilbudet innenfor sykepleie å se på hvordan utviklingstrekk påvirker tjenestenes behov og utdanningen. Denne rapporten fant at parallelt med at utviklingen innenfor de tradisjonelle hovedområdene innenfor sykepleievitenskapen, har nye behov utviklet seg i helsetjenestene, og behovet for forskning og fagutvikling i så vel utdanningssektoren som tjenestene har vært økende. Utdanningsinstitusjonene har, ofte etter påtrykk fra kliniske miljøer, respondert på dette dels ved å tilby nye videreutdanningstilbud, og dels gjennom å utvikle eksisterende tilbud til mastergrader. Dette har i stor grad skjedd uten at tilpasninger av rammeplaner, eller endring av statlige tilskuddsordninger har funnet sted. Et hovedtrekk i de siste års utvikling er derfor at utdanningsinstitusjonene på eget initiativ, eller i samarbeid med tjenestene har utviklet nye utdanningstilbud og at eksisterende tilbud har blitt hevet til mastergradsnivå (Helsedirektoratet, 2017, s. 16-17). Politihøgskolen nevner dette fordi dette samsvarer i stor grad med utviklingsarbeidet i utdannings- og forskningsavdelingene ved Politihøgskolen.

Barnevernet er en etat som politiet arbeider tett med. På bachelornivå er det to treårige barnevernfaglige utdanninger: bachelorutdanninger i barnevern og sosialt arbeid som tilbys ved ulike høgskoler og universiteter. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) utarbeidet rapporten «Kompetanse i den kommunale barnevernstjenesten: Kompetansekartlegging og gjennomgang av relevante utdanninger» (NIFU 2017:28). Rapporten er en kartlegging av kompetansen i de kommunale barnevernstjenestene i Norge, samt innholdet i bachelor- og masterutdanningene i barnevern og sosialt arbeid, inkludert relevante etter- og videreutdanningstilbud. I rapporten gjennomgås kompetansebehovene i barnevernet sett opp mot de barnevernfaglige utdanningene ved universiteter og høgskoler i Norge.

NIFU gjennomførte bl.a. en analyse av studieplaner for både barnevernspedagogutdanningene og sosionomutdanningene. NIFU fant at det er et spenn i de ulike barnevernutdanningene hva gjelder innhold og vektlegging av ulike kunnskapselementer. «Det er til dels store variasjoner å spore på tvers av de enkelte utdanningenes studieplaner. Dette gjelder både for barnevern- og for sosionomutdanningen. Emnene har ulike navn og de har ulik størrelse og dermed er det også noe vanskelig å sammenligne studieplaner på tvers av utdanningene» (Røsland m.fl., 2017, side 31).

Spesialisering skjer etter fullført grunnutdanning, på masternivå eller gjennom videreutdanning. Per i dag tilbys det 32 ulike masterprogrammer som relaterer seg til/bygger videre på barnevernspedagog og- eller sosionomutdanning. Noen av disse er direkte videreføringer av grunnutdanningene, hvor en får master i sosialt arbeid eller barnevern, mens andre er spesialiseringer innenfor smalere felt, som for eksempel psykisk helsearbeid. Videre tilbys det en rekke videreutdanninger ved ulike utdanningsinstitusjonene. Utdanningene varierer i omfang fra 5 studiepoeng til 60 studiepoeng (2 semestre). Opptakskrav til flere av disse utdanningene bachelorgrad eller tilsvarende i barnevern eller sosialt arbeid.

Avslutningsvis til dette punktet vil Politihøgskolen vise til at det også innenfor egen sektor er utvikling innen høyere utdanning. I tillegg til Politihøgskolen er det en annen utdanningsinstitusjon underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) utdanner fengselsbetjenter: utdanning i straffegjennomføring. Fengselsbetjentutdanningen var inntil nylig en toårig høgskolekandidatutdanning, men har blitt akkreditert av NOKUT som en høgskolekandidat med mulighet for et tredje studieår som leder fram til bachelorgrad. KRUS har i dag ingen videreutdanninger med studiepoeng ettersom det inntil nylig kun var grunnutdanningen som var akkreditert som høgskole. Etter godkjenning av en bachelorutdanning kan KRUS utvikle videreutdanninger med studiepoeng. KRUS tilbyr i dag etterutdanninger som er tilpasset egen etats kompetansebehov. Totalt deltar ca. 2 000 deltakere årlig på kurs og konferanser i regi av KRUS (Politidirektoratet og Kriminaldirektoratet, 2016, side 19).

3. Kompetansebehovet i etaten

3.1 Identifiserte utviklingstrekk og kompetansebehov

Arbeidsgruppen har i rapporten identifisert de utviklingstrekkene de antar vil påvirke politi- og lensmannsetatens kapasitets- og kompetansebehov i de kommende tiårene. Som tidligere nevnt tror arbeidsgruppen at de fleste og tyngste utviklingstrekkene innebærer en tydelig økning av etatens kapasitetsbehov.

Utviklingstrekkene som er fremhevet er:

- Befolkningsmengde og – sammensetning (andel eldre, andel med innvandrerbakgrunn, forskjeller i levekår og sentralisering, tillit til politiet)
- Teknologit utviklingen (automatisering, økning i tilgjengelig datamengde, økt digital sårbarhet)
- Kriminalitets- og trusselutvikling (profesjonalisering, digitale trusler og sårbarhet, terrortrusselen, hybride hendelser, håndhevelse av Schengen sjøgrense)
- Klima- og miljøutvikling (naturhendelser, regulering og tilhørende straffesaksforfølging av miljøskadelig virksomhet, økt migrasjonsstrømmer)
- Effektivisering (potensial for å digitalisere deler av saksbehandlingen innen forvaltning og sivil rettspleie, støttefunksjoner og polisiære kjerneoppgaver)

Arbeidsgruppen har i rapporten forsøkt å si noe om disse utviklingstrekkenes betydning for politiets oppgaveløsning. Politihøgskolen slutter opp om at mange av de identifiserte utviklingstrekkene vil ha stor betydning for etaten både i et kortsiktig og langsiktig perspektiv. Men vi er av den oppfatning at arbeidsgruppen i liten grad har utredet hva slags betydning utviklingstrekkene har for kompetansebehovet i etaten. Hva slags kompetanse etaten har behov som en følge av utviklingen, er i liten grad beskrevet eller analysert. Dagens utdanningstilbud ved Politihøgskolen eller andre relevante utdanninger ved andre høgskoler og universiteter er heller ikke beskrevet.

En analyse av etatens kompetansebehov i et langsiktig perspektiv burde omfattet en gjennomgang av dagens videreutdanningstilbud, vurdering av om de møter tjenestenes behov og hva slags kompetanse det er behov for å imøtekomme utviklingen og om det er behov for oppretting av nye videreutdanninger på masternivå. Rapporten har ikke identifisert eller analysert et potensielt kompetansegap blant de ansatte i etaten.

På denne bakgrunn kommenterer vi ikke alle utviklingstrekkene som gjennomgås i egne kapitler i rapporten med arbeidsgruppens korte omtale av konsekvensene for politiets oppgaveløsning. Vi har begrenset oss til følgende tre punkter.

3.2 Nasjonal krisehåndtering

Arbeidsgruppen konkluderer også med at kapasiteten og kompetansen innen nasjonal krisehåndtering må styrkes. Dette behovet har Politihøgskolen også identifisert og fagfeltet har vært et satsningsområde hos oss i de senere år. Vi har utviklet og tilbyr videreutdanning i Nasjonal beredskap og krisehåndtering, i beredskapsplanlegging, for innsatsledelse, for operasjonsledelse, og for politioperative instruktører. I tillegg gjennomføres det utdanninger innenfor IP1, IP2, IP3 og stabs – og lederutviklingsprogram.

Politihøgskolen har også bistått i gjennomføring og evaluering av nasjonale øvelser. Gjennom disse tiltakene har ulike målgrupper i politiet og samarbeidende etater, fått styrket kompetanse, beredskap og krisehåndteringsevne både lokalt og nasjonalt. For Politihøgskolens del er det fortsatt et satsningsområde å bidra ytterligere til styrket kompetanse innen nasjonal krisehåndtering.

3.3 Teknologiutviklingen og etterforskning

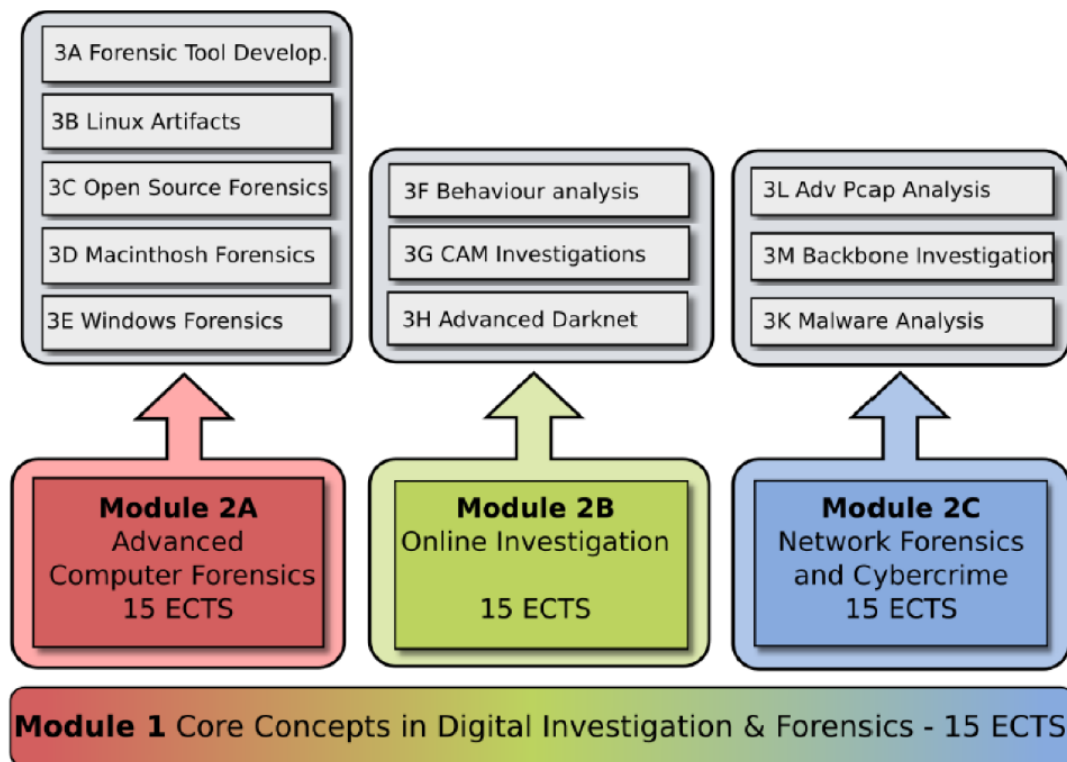
Arbeidsgruppen beskriver på sidene 19-21 kort ulike sider ved teknologiutviklingen og omtaler bl.a. dataavhengig og dataassistert kriminalitet og påpeker et behov for økt kompetanse innen informatikk og andre teknologiske fag i politi og påtalemyndighet, både i bredde og dybde. Dette er Politihøgskolen enig i. Samtidig stusser vi noe over at omtalen av bachelorutdanningen og videreutdanningstilbudet ved Politihøgskolen innen dette området både er omtalt feilaktig og plassert i en fotnote knyttet til setningen «Enhver som skal jobbe med etatens polisierne kjerneoppgaver må derfor ha grunnleggende forståelse for hvordan datamaskiner, datasystemer og datanettverk fungerer. Men grunnleggende forståelse er ikke nok for å gjøre hele jobben» på side 20.

Digitalt politiarbeid utgjør en stadig større del av bachelor i politi studier og vil også være det, etter at rammeplanen er ferdig revidert våren 2018.

Politihøgskolens spesialutdanninger på dette feltet, Nordic computer forensics investigator (NCFI)-studiene, som er omtalt i fotnoten, har gjennomgått en omfattende revisjon og har fått

en helt ny struktur. Det som er anført i fotnoten blir følgelig feil. Det er nå bl.a. utviklet to nye moduler, «Cybercrime Investigasjon» og «Online Investigasjon», for at studentene kan fordype seg i også disse aspektene av digitalt politiarbeid. Den nye strukturen ble høsten 2017 presentert på «Fagseminar innen digitalt politiarbeid» ved Kripos, og godt mottatt. NCFI-studiene er også et samarbeid mellom de nordiske landene, samt Tyskland. Gjennom NCFI-samarbeidet sørger PHS for at det er en lik kvalitet på utdanningen i Norden, utdanningene er avstemt mot anbefalingene fra Europol samt at NCFI bidrar til betydelig erfaringsdeling og nettverksbygging. Den nye modellen er som følger:

Modell NCFI-utdanningene

Nærmere omtale av disse utdanningene er tilgjengelig på vår hjemmeside.

I samme fotnote framsetter arbeidsgruppen en påstand om dette studiet som vi ikke gjenfinder i evalueringene vi har mottatt av NCFI-studiene som har vært evaluert kontinuerlig siden 2010. Politihøgskolens utdanninger evalueres både muntlig og skriftlig med henblikk på systematisk videreutvikling av studienes innhold og relevans. For NCFI-studiene har vi gjennom evalueringene mottatt gjennomgående positive tilbakemeldinger på studiet og dets relevans for yrket.

Videre samarbeider vi med NTNU om en erfaringsbasert master i Digital forensics and cybercrime investigation. Denne gir fordypning i hvordan etterforskning gjennomføres i cyberdomenet og hvordan slik etterforskning skal gjennomføres for å ivareta kriminaltekniske hensyn, rettssikkerhet og personvern. Det medfører riktighet slik arbeidsgruppen påpeker i

footnoten at deltagelsen fra politiet så langt har vært lav, men det skyldes nok mer andre forhold enn utdanningstilbudet.

3.4 Kompetanse utenfra etaten og sivil politimyndighet

Arbeidsgruppen har identifisert behov for at etaten øker og utvider sin kompetanse gjennom større rekruttering av kompetanse fra sivile utdanninger. Det er særlig behov for kompetanse innenfor informatikk, teknologi, økonomi og analyse. I rapporten anbefaler arbeidsgruppen at det bør etableres en ny sidestilt inngang til de politisære kjerneoppgavene. Videre fremheves det at en sivil bachelor- eller mastergrad sammen med for eksempel 60 studiepoeng i politifag ved Politihøgskolen, bør gi grunnlag for politimyndighet som sikrer hjemmel til å kunne gjennomføre arbeidsoppgavene. Arbeidsgruppen skriver også at det må også tilbys tilstrekkelig vedlikeholdstrening til å kunne mestre tilhørende ikke-planlagt maktbruk (side 34).

I dag finnes studiet «Etterforskning for ansatte uten politisær utdanning samt ansatte i politiet med begrenset politimyndighet». Utdanningen er særlig tilpasset de som mangler politisær grunnutdanning, hvor det er lagt vekt på at sivile etterforskere skal tildeles begrenset politimyndighet og følgelig må ha kunnskap om hva det innebærer samt grunnforståelse av etterforskning. Studiet er ikke ment å erstatte bachelorutdanningen.

4 Ad anbefalingen om at Politihøgskolens undervisning bør i all hovedsak være innrettet mot politifaglige fagområder/disipliner

Arbeidsgruppen anfører i rapporten at «Politihøgskolens undervisning bør i all hovedsak være innrettet mot politifaglige fagområder/disipliner. Etaten må utnytte en større del av universitets- og høgskolesektorens tilbud og kompetanse (side 7)». Som tidligere nevnt er Politihøgskolen positiv til at ansatte i etaten studerer ved andre høgskoler og universiteter. Det gjør mange ansatte allerede i dag. Men når vi leser dette sammen med den snevre beskrivelsen av Politihøgskolens bachelorutdanning som vi har kommentert tidligere under punkt 2, stiller vi spørsmål ved hva arbeidsgruppen mener med politifaglige områder og disipliner.

Det benyttes i dag ingen definisjon av politifag/disipliner. Politivitenskapen som innenfor forskning er et forholdsvis nytt fag, defineres av Politihøgskolen som følger: «Politivitenskap er det vitenskapelige studiet av politiet og andre som utøver politisær virksomhet».

Når det gjelder utvikling av utdanning tilnærmer vi oss dette ut i fra samfunnsoppdraget vårt: «Politihøgskolen er en profesjonshøgskole som utvikler og formidler de kunnskaper, ferdigheter og holdninger politiet må inneha for å sikre trygghet, lov og orden. Gjennom utdanning og forskning skal høgskolen bidra til at politiet kan utføre forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet på en måte som ivaretar borgernes rettssikkerhet og trygghet og samfunnets interesser for øvrig» (Politihøgskolen, 2017, s. 4).

Videre er et krav at politiet skal arbeide kunnskaps- og erfaringsbasert. Samtidig arbeider politiet i en mer kompleks og omskiftelig verden. Det er i dette utfordringsbildet Politihøgskolen skal løse sitt samfunnsoppdrag og tilby utdanninger med høy samfunnsrelevans. Dette medfører at høyere utdanning må forberede studenter på arbeidsoppgaver som ennå ikke finnes, teknologier som ikke er oppfunnet og problemer vi ennå ikke kjenner til. Politihøgskolen skal gjennom kunnskap, kritisk refleksjon, kildekritikk, vitenskapelig metode og meningsbryting gjøre studenter rustet for livslang læring.

Dette krever en grunnutdanning som utvikler studentenes forståelse av alle sider ved politiets rolle og forskjellige oppgaver i samfunnet. Dette krever også en bred etter- og videreutdanningsportefølje. Samtidig skal ikke Politihøgskolen konkurrere med andre høyskoler og universiteter på fagområder hvor det ikke er naturlig.

De senere årene har det foregått en omfattende utvikling av etter- og videreutdanningstilbudet ved Politihøgskolen. Vi tilbyr i dag etter- og videreutdanningen innenfor følgende seks hovedområder: ledelsesutdanninger, pedagogiske utdanninger, etterforskning & kriminalteknikk, politioperative utdanninger, sivile utdanninger, juristutdanninger og forebygging & mangfold. Det største antallet studenter studerer ulike spesialiseringer innen etterforskning.

Ellers kan det nevnes at vi tilbyr instruktørutdanninger innenfor en rekke fagområder der nærheten til praksisfeltet er sentral og helt avgjørende for gjennomføringen.

Innenfor ledelse tilbys det utdanninger blant annet for innsatsledere, etterforskningsledere og operasjonsledere. I disse utdanningene integreres fag og ledelsesteori med tydelig innretning mot funksjonsspesifikke og politifaglige problemstillinger og oppgaveløsninger. Når det gjelder de øvrige lederutdanningene, er det nylig gjennomført en videreutvikling av studietilbudet. Begrepet politiledelse er vektlagt som et gjennomgående begrep i alle de 4 modulene med vekt på det kontekstuelle perspektivet og det etatsspesifikke. Det utvikles også en Nordisk master i politiledelse, hvor flere av de 4 modulene på sikt skal kunne innpasses.

Avslutningsvis til dette punktet vil vi igjen vise til den fem-årige planen for etter- og videreutdanningene. Den er utviklet i dialog med etaten og den er basert på bl.a. Politihøgskolens egne strategiske analyser, Politihøgskolens strategi for 2017-2021 og den samfunnsøkonomiske analysen vi gjennomførte sammen med direktoratet.

5. Kunnskapscenter

En av arbeidsgruppens anbefalinger er at det bør etableres et kunnskapscenter for politi- og lensmannsetat. Vi støtter denne anbefalingen og mener det er hensiktsmessig at et slikt senter legges til Politihøgskolen.

6. Høgskole versus etatsskole

Dersom man leser arbeidsgruppens rapport samlet, kan den oppfattes dithen at arbeidsgruppen foretrekker en etatsskole framfor en høyskole. Politihøgskolens rolle som etatens utdanningsinstitusjon og akkreditert høyskole med krav til bachelor-, masterstudier og forskning sett opp mot etatens behov for å sikre fremtidig politifaglig arbeidskraft på grunnplanet, videreutdanning og ikke minst ivareta forskning og formidling av ny kunnskap av betydning for utvikling av norsk politi, er verken problematisert eller konsekvensvurdert med de anbefalinger som fremkommer i rapporten.

Vi har tidligere i dette høringssvaret påpekt at det er viktig å ha forståelse for Politihøgskolens rolle og oppgave som høyere utdanningsinstitusjon. Under dette punktet vil vi særlig fremheve behovet for akademisk frihet. Vi viser til rapporten «Styring av Politihøgskolen – Utfordringer, dilemmaer og modeller» utarbeidet av et utvalg nedsatt i 2013 av Politidirektoratet for å gjennomgå Politihøgskolens styringsmodell. I rapporten utredes grunntrekkene av den akademiske friheten i kapittel 2, punkt 2.4 side 26-29. Deler av dette punktet gjengis i det følgende.

«Den akademiske frihet er et grunnfestet prinsipp i universitets- og høyskolesektoren, og er nå lovfestet i universitet- og høyskoleloven § 1-5. Den springer ut av opplysningstiden og bygger på ideen om sannhetssøken. Denne friheten er ikke først og fremst gitt av hensyn til den enkelte forsker, men av hensynet til samfunnet: Bare der det råder en akademisk frihet, vil det være grobunn for å tenke nye tanker som bryter med den rådende oppfatning (Benum, 2003). Man kan se den akademiske friheten i sammenheng med den alminnelige regelen om yringsfrihet i Grunnloven § 100 (Giertsen, 2006b). Denne friheten kan også ses i sammenheng med selve kunnskapsbegrepet: en robust kunnskap forutsetter nettopp at den etablerte kunnskapen hele tiden utvikles og utfordres.

Universiteter og høyskoler lever i spenn mellom selvstyre og rollen som leverandør av tjenester til samfunnet (Fure, 2011b, side 62):

«En statsopprettet og statsfinansiert universitet må alltid balansere mellom to funksjoner: forvaltningen og forsvaret av sin institusjonelle egenart og sitt indre selvstyre på den ene siden, og funksjonen som tjenesteproduserende, statlig forvaltningsenhet underlagt politisk styring og skiftende politiske oppfatninger av institusjonen samfunnsoppdrag på den andre».

Underdal-utvalget beskriver prinsippet om akademisk frihet slik (NOU 2006, 19, side 9):

«Akademisk frihet er en innarbeidet samlebetegnelse på et sett nært beslektede ideer som har det til felles at de betoner tenkefrihet og yringsfrihet som grunnleggende for søking etter sann kunnskap og forståelse. Friheten knyttes dels til den enkelte institusjon, og forstås da som universitetets eller høyskolens rett til selvbestemmelse i faglige spørsmål. I Norge er denne retten fastslått i lov om universiteter og høyskoler § 1-5. Idealet har imidlertid også en videre tolkning som verner den enkelte forskers og læreres faglige og profesjonelle integritet».

Prinsippet har dels fått utslag i en materiell bestemmelse om den akademiske frihet (Uhl § 1-5), dels i regler om i hvilken grad departementet eller direktoratet kan fastsette det faglige innholdet i undervisningen eller forskningen (§§ 3-2 og 3-3). Bestemmelsen i § 1-5 ble utvidet og klargjort i 2007. Den må ses i sammenheng med universitets- og høyskolelovens formålsbestemmelse i § 1-1 om at norske universiteter og høyskoler skal holde et høyt internasjonalt nivå (Bernt, 2012). I diskusjonen om den akademiske frihet skilles det for øvrig ikke mellom universiteter og høyskoler i denne henseende.

Det følger av uhl § 3-2 at departementet kan gi forskrift om blant annet nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner. Det er også adgang til å fastsette overordnede mål for hva studentene skal kunne etter endt utdanning, f.eks. om at studentene skal være i stand til å vurdere bestemte risikofaktorer, være i stand til å møte publikum på en adekvat måte i forskjellige situasjoner, håndtere våpen forsvarlig osv.

Derimot kan ikke departementet – eller direktoratet – bestemme det nærmere innholdet av studieplanene (Bernt, 2006, s. 29).

7. Vedrørende oppfølging av rapportens anbefalinger om Politihøgskolen

Politidirektoratet skriver i sitt oversendelsesbrev til departementet som følger: «En rekke av anbefalingene vil medføre endringer i Politihøgskolens fagtilbud og opptak. I tillegg anbefales

det alternative innganger til politiryket. POD ønsker spesielt å følge opp disse anbefalingene i tett dialog med departementet.»

PHS som høgskole har erfaring med opp- og nedbygging av grunnutdanning, vi har utviklet et stort antall forskningsbaserte utdanninger på ulike nivåer både etter og uten oppdrag fra myndighetene, vi har bygget opp forskningsmiljøet innen politivitenskap og vi er tett på både justissektoren og universitets- og høgskolesektoren. På denne bakgrunn mener vi at Politihøgskolen vil være en meget god faglig rådgiver for både direktorat og departementet i spørsmål som omhandler ev. endringer i Politihøgskolens tilbud og opptak. Vi ønsker derfor å være med i dialogen mellom Politidirektoratet og Justis- og beredskapsdepartementet slik at vi kan bidra til et best mulig beslutningsgrunnlag.

Med hilsen

Heidi Kløkstad
Styreleder

Nina Skarpenes
Rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandlere:

Høgskolelektor Ebba Engan
Seksjonsleder Ivar Husby
Seniorrådgiver Jorunn Lindholt
Avdelingsleder Magnar Minsås
Seksjonsleder Eirik Rosø
Seniorrådgiver Annette Sund
Avdelingsleder Siw Thokle
Seksjonsleder Hege Aasland Underdal
Avdelingsleder Eli Vogel-Hovde
Seniorrådgiver Anne Øverbye
Førstelektor Terje Aaserud
Studieleder Geir Aas

Litteraturliste

Birkeland, Å. (2007). Politigeneralisten. I H. Gundhus, P. Larsson & T. Myhrer (Red), *Polisiær virksomhet: Hva er det – Hvem gjør det? Forskningskonferansen 2007*. PHS Forskning 2007:7

Forsvarsdepartementet (2016). *Kampkraft og bærekraft - Langtidsplan for forsvarssektoren*. (Prop. 151 S 2015-2016) Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-151-s-20152016/id2504884/sec1?q=Kampkraft%20og%20b%C3%A6rekraft#match_0

Helsedirektoratet (2017) *Videreutdanning for sykepleiere - Hvordan sikre at behovet for avansert breddekompetanse blir ivare tatt i fremtiden?* (Rapport IS-2674). Hentet fra <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1415/IS-2674%20Videreutdanning%20for%20sykepleiere%20rapport.pdf>

Kunnskapsdepartementet (2008) *Rammeplan for sykepleierutdanning 2008*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-01-25-128?q=Sykepleierutdanning>

Politidirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet (2016). *Samarbeid mellom Kriminalomsorgens høgskole og utdanningsssenter og Politihøgskolen. En utredning av mulige samarbeidsformer*.

Politidirektoratet og Politihøgskolen (2016). *Analyse av utdanningskapasiteten ved Politihøgskolen i et 15 års perspektiv*

Politidirektoratet (2014). *Styring av Politihøgskolen - utfordringer, dilemmaer og modeller*.

Politihøgskolen (2017) *Politihøgskolens strategi 2017-2021*. Hentet fra https://www.phs.no/Documents/1_Om%20PHS/Strategi%20Politihogskolen%202017%20-%202021pdf.pdf?epslanguage=no

Røsdal, T., Nesje, K., Aamodt, P.E., Larsen, E., og Tellmann, S.M. (2017). *Kompetanse i den kommunale barnevernstjenesten Kompetansekartlegging og gjennomgang av relevante utdanninger*. NIFU Rapport 2017:28. Hentet fra <https://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004454>

Kopi: politidirektoratet@politiet.no